

Kosovský občasník

č. 6

Z obsahu:

- rozhovor s ...
- pozvánka na akce
- receptový koutek

ZIMA 2011

ROZHOVOR S ...

*Jak jste si v minulém čísle občasníku mohli přečíst, je letošní rok označován na jihu Čech jako Rožmberský rok, a to proto, že si připomínáme 400. výročí úmrtí posledního Rožmberka. V souvislosti s tímto datem se konala řada akcí, z nichž nejvýznamnější byla realizována v Praze, a to výstava **Rožmberkové, rod českých velmožů a jeho cesta dějinami**. Nejen o ní jsem si povídala s panem Romanem Lavičkou, historikem umění a rodákem z Kamenného Újezda. Věřím, že i Vás následující povídání zaujme.*

Pane magistře, mohl byste nám úvodem říci několik slov o své osobě?

Po absolvování studia dějin umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze jsem v roce 2003 nastoupil na Národní památkový ústav v Českých Budějovicích, kde mám dnes na starosti agendu restaurování nástěnných maleb a kamenosochařských prací v rámci jižních Čech. Prakticky každý den cestuji za kulturními památkami v celém kraji, což mi umožňuje získat přehled o jejich stavu a obnově. Mnohdy tak bývám jako první při odhalení nástěnných maleb, které po staletí ukrývaly omítky nebo vápenné nátěry, spolu s restaurátory luštíme náměty obrazů a diskutujeme o způsobu obnovy. Naskýtá se mi často ojedinělá možnost vidět umělecká díla z bezprostřední blízkosti, doslova se jich dotknout na lešení, které bývá na stavbách jednou za několik desetiletí, prakticky jednou za obyčejný lidský život. Zatímco běžný návštěvník vnímá malbu či sochu jako celek, což je nepochybně dobře, já mohu při detailním pohledu nalézt zbytky barevnosti, rytou nebo malovanou podkresbu, její opravy a tvůrčí hledání, úpravu podoby jednotlivých figur nebo celé kompozice. Po výstupu na lešení mám někdy možnost pozorovat krajinu, města, obce a jejich život z nadhledu a nečekané perspektivy.

Výstava ve Valdštejnské jízdárně trvala tři měsíce, literární historik Martin C. Putna se o ní vyjádřil, že byla skvostná. Zajímalo by mne, jaké máte ohlasy na výstavu, jejímž kurátorem jste byl společně s PhDr. Eliškou Fučíkovou. Víte např., kolik návštěvníků ji zhlédlo?

Osobně jsem se v naprosté většině setkal s obdivem a úžasem návštěvníků nad krásou vystavených děl a nechybělo ani ocenění řešení výstavy. Na druhou stranu jsem zaznamenal i připomínky ohledně osvětlení nebo výše umístění označení jednotlivých exponátů. Jelikož dobře znám zákulisí projektu, tak mohu potvrdit, že mnohdy bývá nejtěžším oříškem řešení právě takovýchto detailů, kdy je potřeba nalézt kompromis mezi ochranou vzácných artefaktů před účinky světla a zároveň neznemožnit návštěvníkovi vnímat tu úžasnou krásu. Občas se někdo pozastavil nad tím, proč nebyl vystaven určitý obraz, určitá socha, proč bylo k vidění více církevních památek ve středověké části a na druhé straně naopak zase více dokladů každodenního života a šlechtické kultury. Mohu však říci, že každý předmět měl v expozici své a dopředu pevně dané místo. Již samotná doba vzniku uměleckých děl a jejich osud nám předurčily charakter výstavy, neboť některé exponáty se jednoduše nezachovaly.

Na výstavu během jejího trvání od 18. května do 21. srpna, tedy za tři měsíce, přišlo celkem 30 tisíc návštěvníků. Zprvu vidělo expozici 200 až 500 osob denně, ale když už bylo zřejmé, že výstava definitivně končí, prohlédlo si Rožmberky až tisíc lidí za jediný den.

Rádi bychom nahlédli do zákulisí příprav a realizace výstavy. Kdo rozhoduje o tom, jaké exponáty se na výstavě objeví, jak dlouho předem musíte žádat o jejich zapůjčení, kolik lidí se na přípravách podílí atd.?

O výběru exponátů rozhodují především kurátoři, často ve spolupráci s komisařem výstavy a řadou kolegů. Významné slovo mají také architekti, kteří navrhnou celkové řešení výstavy, způsob upevnění exponátů, druh a velikost soklů, osvětlení i charakter textových panelů a popisek. Výstava se připravovala více než rok a každý z nás do ní vložil znalost dané problematiky a zkušenosti, které se získávají po několik let a mnohdy po celý život. Již při stanovení koncepce jsme museli hned na počátku oslovit majitele exponátů, abychom si zajistili nejen jejich souhlas, ale i upřesnili podmínky zapůjčení a v případě potřeby provedli konzervátorský a restaurátorský zásah tak, aby bylo možné předměty vystavit. Stanovit přesný počet spolupracovníků je velmi těžké – dva kurátoři, produkční, komisař výstavy, architekti, tým spolupracovníků z památkového ústavu, kolegové z jihočeských krajských muzeí a galerií. V nejužším kruhu nás pracovalo přibližně deset, ale každý velký projekt je týmová práce, takže bychom napočítali jistě několik desítek odborníků, kteří přispěli k realizaci.

Na výstavě se objevilo na čtyři sta exponátů z nejrůznějších oblastí spjatých s životem Rožmberků. Který z nich se těšil největšímu zájmu, který považujete za nejzajímavější? Vy a který bychom mohli označit za nejcennější z hlediska historického, který za nejcennější obecně?

Z obecného hlediska lze považovat za cenné všechny, většinou 400 až 600 let staré exponáty, neboť jsou jedinečné z hlediska stáří, významu, dokladu o charakteru doby, kultury, ale i třeba politické situace. Jednotlivé předměty jsou z dnešního pohledu hodnotné především proto, že každý z nich je neopakovatelný originál, který pamatuje dobu Rožmberků, a některé z nich s nimi přišly do přímého kontaktu. Dnes je velmi těžké stanovit skutečnou cenu historických uměleckých děl. Materiální hodnota je prakticky nevyčíslitelná a uváděná částka mnohdy slouží jen jako měřítko, jako přiblížení hodnot dnešnímu člověku. Paradoxně mezi nejvzácnější většinou nepatří umělecká díla ze zlata, ale mnohdy jsou to na první pohled obyčejné předměty, které jsou ojedinělé, a tedy velmi vzácné, protože se dodnes zachoval třeba jediný kus nebo jsou dokladem nějaké významné události, osobnosti nebo kultury.

Největší radost jsem měl z rekonstruovaného středověkého oltáře z Trhových Svinů (1520), který se podařilo znovu sestavit z rozptýlených částí po tři sta letech. Dech se tajil nad opukovou Madonou z Vimperka (kolem r. 1380), kterou bylo možné po více než 50 letech možné spatřit takto zblízka. Osobně jsem byl, stejně jako řada kolegů, velmi překvapen poprvé vystaveným posmrtným portrétem Viléma z Rožmberka (†1592). S úžasem jsem hleděl na originál Rožmberské popravčí knihy, kde nalezneme šest století staré zápisy výslechů lapků hovořících o krádežích a hrdelních zločinech, které se odehrály v Kamenném Újezdě, Kosově, Milíkovcích a v blízkém okolí. Obávám se, že vzhledem ke svému bytostnímu zájmu o středověké umění nejsem nestranný a nedokážu tedy, pokud je to vůbec možné, objektivně odpovědět na vaši otázku, který vystavený artefakt byl nejcennější.

Mohl byste nám ve zkratce (jde-li to vůbec) říci, kde se Rožmberkové na jihu Čech vzali a proč se jimi stále i po čtyř stech letech zabýváme? A proč mají ve znaku pětilistou růži?

Podle staré rodové pověsti zachycené však až v 15. století rozdělil praotec Vítek nashromážděný majetek mezi svých pět synů, kteří pak vytvořili samostatné šlechtické rody s erby vzájemně odlišenými jinou barvou pětilisté růže (Páni z Rožmberka, z Krumlova, Jindřichova Hradce, Landštejna a Sezimova Ústí). Legenda zvaná „Dělení růží“ má zřetelné historické jádro, neboť oním praotcem byl Vítek z Prčice (doložen 1169–1194), který stojí na počátku vítkovského rodu, a jeho synové se skutečně stali zakladateli jednotlivých

rodových větví. Pro náš kraj byli důležití především Rožmberkové, kteří po vymření příbuzných pánů z Krumlova roku 1302 získali jejich majetek a přenesli své sídlo do Českého Krumlova. Páni z Rožmberka během své čtyřsetleté vlády zformovali osídlení a podobu řady měst na jihu Čech, což dokládají desítky zachovaných erbů s červenou pětilistou růží na stavbách, malbách a nebo třeba v rukopisech. Přípomínkou jejich vlády a hospodaření jsou dodnes rozsáhlé rybníční soustavy na Třeboňsku, mnoho hradů, klášterů a kostelů, jejichž siluety ovládají panoramata řady jihočeských sídel. S Rožmberky, respektive s jejich stopami se setkáváme prakticky každodenně při svých cestách do zaměstnání i na výletech, pohybujeme se v krajině, která získala mnoho z dnešní podoby právě v dobách pánů z Růže. Pro zájemce o historii jsme společně s kolegou Robertem Šimůnkem připravili knihu s názvem „Páni z Rožmberka 1250-1532. Jižní Čechy ve středověku“, která vychází právě v těchto dnech v českobudějovickém nakladatelství Veduta. Čtenáři zde najdou mnoho podrobných informací nejen o šlechtickém rodu pánů červené pětilisté růže, ale i o jejich panství.

A jaký je osud skončené výstavy? Můžeme se někde podívat alespoň na její část?

Rožmberská výstava, stejně jako další podobné projekty měla naprosto stejný osud. Po intenzivní přípravě a realizaci sloužila zájmu návštěvníků, aby byla nakonec rozebrána a každá část vrácena zpět svým majitelům na příslušné zámky, do kostelů a muzejních i soukromých sbírek. Památkový ústav vydal v říjnu letošního roku k výstavě velký reprezentativní vědecký katalog, který slovem i obrazem zachycuje každý, i ten nejmenší předmět. Prostřednictvím zvětšených fotografií umožňuje prohlédnout si třeba mince a pečete, které takto nebylo možné za sklem vůbec vnímat. Součástí knihy je i závěrečná část věnovaná přípravě a realizaci výstavy, kde je několik fotografií dnes již neexistující expozice ve Valdštejnském sále. Ještě během konání výstavy jsme při nočním fotografování detailně zdokumentovali každý výstavní panel, aby se případný zájemce nebo student mohl na výstavu vrátit alespoň prostřednictvím fotografií.

Pokud vím, jste kurátorem i některých stálých výstav např. na Hluboké. Mohl byste na ně čtenáře občasníku pozvat? (Vzpomínám si, že je tam i obraz z kostela z Kamenného Újezda či z dalších vesnic v okolí, mohl byste se o tom zmínit, prosím, konkrétněji?)

Alšova jihočeská galerie je jednou z nejvýznamnějších kulturních institucí v kraji a v roce 2013 oslaví kulaté výročí (1953-2013). Jedním z hlavních pilířů galerie je sbírka středověkého umění, která je svou kvalitou a rozsahem druhá největší v České republice, hned po kolekci starého umění v Národní galerii v Praze. Návštěvník zde může zhlédnout umělecké skvosty z období 13. až 16. století, má příležitost obdivovat mistrovské umění středověkých sochařů a řezbářů spolu se zářivými barvami starých mistrů. Velmi mne těší, že se mezi exponáty nalézá i obraz Madony s Ježíškem z Kamenného Újezda (kolem r. 1440), který je v mnoha ohledech pozoruhodný. Prakticky téměř totožný obraz vznikl pro kostel v nedalekých Doudlebech (NG Praha). Zobrazení újezdské Bohorodičky a jejího syna však vychází z velmi starého, ještě byzantského vzoru, který byl ve středověkých Čechách velkou vzácností. Mimo dva jihočeské obrazy bychom podobný našli až v katedrále slezského města Opole, které je vzdáleno více než 300 km. Jak se tento typ Madony dostal v 15. století až k nám, je dodnes záhadou. Další památkou z újezdské farnosti je socha Panny Marie s Ježíškem, která byla nalezena během velké opravy kostela roku 1933 za trámem na půdě kostela. Postavy dnes nemají obličej, což by vzhledem ke stáří díla nebylo neobvyklé. Charakter poškození však zdá se naznačuje, že obličej byly useknuty a sochu někdo záměrně poničil, dost možná že již ve středověku.

Téměř každý vystavený artefakt má zajímavý význam a osud, ale pro vnímání krásy středověkého umění nemusíte mít nutně hluboké vzdělání.

Stačí jen přijít a vychutnat si krásu barev, které překvapují čistými a zářivými odstíny ještě po tolika staletích. V době adventu si v galerii na mnoha obrazech a sochách můžeme připomenout dva tisíce let starý příběh, který dodnes pozitivně ovlivňuje a naplňuje náš život.

A jaké výstavní plány máte pro nadcházející rok 2012?

Prakticky neustále se rodí a nebo připravují nové projekty, ovšem dnes je ještě příliš brzy na to, abych mohl říci, zda a do jaké míry se na nich budu podílet. S určitostí však vím, že budu pokračovat ve studiu středověké architektury, sochařství a malířství v rámci jižních Čech.

Děkuji Vám za rozhovor a přeji hodně osobních i pracovních úspěchů v nadcházejícím novém roce.

Vladimíra Havlíčková

RECEPTOVÝ KOUTEK

Tvarohový koláč

4 tvarohy polotučné (4 x 250g), 4 žloutky, 30 dkg cukru, 20 dkg Hery (rozpustit), 10 dkg dětské krupičky, ½ prášku do pečiva, 4 bílky – sníh, kokos na posypání

Ze žloutků, cukru, rozpuštěného tuku, tvarohu, krupičky a prášku do pečiva vypracujeme těsto, do kterého na konec vmícháme sníh ze čtyř bílků. Těsto vylijeme na plech s vyšším okrajem a posypeme strouhaným kokosem. Pečeme v troubě při 180° asi 30-40 min, až začne koláč růžovět.

Dort ze zakysané smetany (za studena)

2 zakysané smetany (lze použít také bílé nebo ovocné jogurty), 5 dkg práškového cukru, 1 vanilkový cukr, 1 smetana (ušlehat), 3 lžice rumu, 2 balíčky dětských piškotů, tuk, máslo a kokos na posypání

Dortovou formu vymažeme tukem nebo máslem a vysypeme kokosem, na dno narovnáme jednu vrstvu piškotů, které můžeme pokapat rumem. Smícháme zakysanou smetanu (nebo jogurt), cukr, rum a pak přidáme ušlehanou smetanu. Zcela na závěr vmícháme zbylé piškoty (při míchání se rychle rozmáčejí, proto je dáváme až na konec) a směsí naplníme dortovou formu a uhladíme. Navrch můžeme ozdobit podle chuti čerstvým nebo zavařeným ovocem – jahody, mandarinky, pomeranče, banány, kiwi ... atd., a posypeme strouhaným kokosem. Dáme nejméně na půl dne, lépe však na celý den ztuhnout do lednice. A dort je hotový!

Roman Lavička

OHLÉDNUTÍ ZA PROBĚHLÝMI AKCEMI

Kosovský čtyřboj, II. ročník 2011

Letošního druhého ročníku Kosovského čtyřboje, který se konal 6. srpna u rybníka Punčocha, se zúčastnilo 15 družstev – první místo obsadilo družstvo RAPIDO EIPO, na druhém místě se umístilo družstvo RACHRO a na třetím místě skončilo družstvo JMR Třebonín. Domácí družstvo skončilo na čtvrtém místě.

Vítězné družstvo získalo sud piva, medaile, pohár, diplom a drobné upomínkové předměty – podobně tak i další družstva.

I letos připravili organizátoři Kosovského čtyřboje bohatou tombolu, která mj. obsahovala poukaz pro 3 osoby na vyhlídkový let v délce 1/2 hodiny, poukaz pro dvě osoby v penzionu Teddy v Českém Krumlově p. Slavíka, výměnu motorového oleje pro osobní automobil (autodílna Rašek), přezutí a vyvážení 4 ks pneumatik (vrakoviště Kaliště p. Lávička) nebo např. nabídla kurz sebeobrany pro dvě osoby v délce jednoho měsíce (p. Galbač) a mnoho dalších hodnotných cen. Zajímavým doprovodným programem byly bezpochyby ukázka izraelského obranného systému Kraft maga, který byl přijat s velkým ohlasem, a dále seskok dvou parašutistů z letiště Hosín do prostoru konání čtyřboje a rychlostní souboj dostihového koně ze stáje Šebelka a terénní čtyřkolky. Občerstvení pro cca 150 lidí (diváků i samotných soutěžících) zajistila cateringová firma z Českých Budějovic, ozvučení akce bylo v domácí režii a trička pro pořadatele věnovala firma Calibra p. Šandery. Dále je potřeba poděkovat všem ostatním sponzorům: Obecní úřad Kamenný Újezd, pension Teddy – p. Slavík, auta – Rašek Michal, vrakoviště Kaliště – p. Lávička, Jihostroj a.s. Velešín, sportovní klub bojového umění p. Galbač, letiště Hosín – p. Pígl, spojovací materiál - p. Pícha, stavebniny Šťastný, Mattoni Milan Slavík, restaurace Český mlýn, Kalibra Šandera, restaurace a pension Bartochov, pneuservis JMR – p. Mráz, ČD a.s., Tipsport, AKO servis Reitingер, Miroslav Kopačka, VIVA fitness IGY Č.B., pneuservis Myslivec, autodoprava Hanzalík, K. servis-vodácké vybavení, CITRO p. Marek, sportovní vybavení DAJA, farma ANGUS Šebelka, lešení Kalkuš, f. PEPE – p. Petrášek a p. Milan Nejedlý.

Miroslav Šubjak

Rozloučení s prázdninami

V sobotu 3. září 2011 proběhl na návsi v Kosově již 3. ročník akce pro (nejen) místní děti pod názvem Rozloučení s prázdninami. Sportovně zábavné odpoledne vypuklo po 16. hodině, a protože mu přálo i mimořádně pěkné slunečné počasí, sešlo se na návsi na čtyřicet dětí a dospělých, kteří při soutěžích, hrách i sousedském povídání strávili hezké odpoledne. Pro děti přibýly dvě nové soutěže – hod na klauna a zkouška rovnováhy.

Díky kosovským sponzorům - panu Tomáši Lávičkovi a panu Milanu Slavíkovi – čekaly na děti i zajímavé věcné odměny za splnění soutěžních disciplín a malé občerstvení (již tradiční opékání špekáčků). Až ve večerních hodinách se rozcházel poslední spokojení účastníci sobotního sportovně zábavného odpoledne.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala za kosovské rodiny s dětmi Obecnímu úřadu v Kamenném Újezdě za doplnění herních prvků na návsi (přibyly vahadlová a pružinová houpačka) a kompletu stolu a lavic; na jaře proběhne nové natření stávajících dřevěných součástí sestavy.

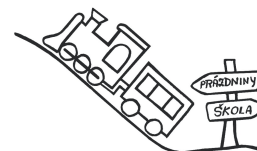
POZVÁNKA NA AKCE

Stavění májky

Jako každý rok, tak i **30. dubna 2012** cca **od 18 hodin** jste srdečně zvaní na tradiční stavění kosovské májky. Bližší informace o celé akci najdete jako vždy včas na nástěnce na návsi.

Těšíme se na prázdniny!

V sobotu **16. června 2012** v **17 hodin** se **na návsi v Kosově** bude konat sportovně zábavné odpoledne pro děti spojené s malým občerstvením. I v tomto případě najdete bližší informace včas na nástěnce na návsi.

STATISTICKÉ OKÉNKO

Je milým překvapením - jistě ne však pro ty, kteří si všímají rostoucí zástavby v Kosově -, že se počet obyvatel v naší osadě opět začal zvyšovat. V roce 1991 žilo v Kosově 69 obyvatel a v roce 2001 počet klesl na 59 trvale žijících občanů. O deset let později, tedy v roce 2011 (údaj k 30.10.), je k trvalému pobytu v naší osadě podle sdělení matrikářky, paní Marcely Zieglerové, přihlášeno 95 lidí (z toho tu žije 17 dětí ve věku do 15 let), kteří obývají 48 domů.

OKÉNKO PRO MILOVNÍKY HISTORIE

Vzhledem k zajímavému a rozsáhlému rozhovoru věnovanému beze zbytku historii najdete další pokračování dějepisných zajímavostí z Kosova a okolí v letním čísle občasníku. Můžete se mj. těšit na přehled majitelů kosovských usedlostí za posledních dvě stě let.

UZÁVĚRKA PŘÍŠTÍHO ČÍSLA OBČASNÍKU

Uzávěrka příspěvků a informací (třeba o akcích v okolí připravovaných pro rodiny s dětmi) do 7.čísle bude **15. května 2012**, aby číslo mohlo vyjít před prázdninami, obdobím dovolených. Příspěvky lze poslat e-mailem na adresu kosovsky.obcasnik@seznam.cz, popř. doručit v Kosově na č.p.7 (na návsi) V. Havlíčkové.

KULTURNÍ INFORMACE

Nejen pro rodiče s dětmi skýtá vánoční čas množství nabídek na trávení volného času. Pokud budete mít chuť, můžete se letos o Vánocích vypravit třeba do Velešína a zhlédnout zde místní betlém s doprovodnou výstavou. Bližší informace naleznete jako vždy na <http://www.pratelevelesina.cz/>.

A na závěr občasníku nesmí chybět tradiční omalovánka pro nejmenší čtenáře:

Příjemné prožití vánočních svátků, hodně zdraví, štěstí a spokojenosti v novém roce 2012 přejí všichni, kteří se podílejí na vydávání Kosovského občasníku.

Na přípravě občasníku se podíleli autoři článků, Vladimíra Havlíčková a Obecní úřad Kamenný Újezd, který zajistil nakopírování občasníku v počtu 55 ks.